

MELLAN SKÖLDARNA

UTGES AV FÖRENINGEN SLÄKTEN SCHILDT I SVERIGE

Kära släktingar,

vi som lever nu upplever en snabb kunskapsökning inom så många områden, Tellus länder länkas samman på skilda områden, kulturer och religioner blandas.

Vi ställs inför otaliga val.

Men ett väljer man inte, sin familj, sin släkt. Mitt i denna myrstack finns alltså vi, Föreningen släkten Schildt i Sverige, som en liten, liten grupp.

Desto större anledning att vi håller föreningen levande för vi har mycket gemensamt.

lelelele

✧ Föreningens vårträff ✧

Eftermiddagen den 16:e april samlades en skara på elva personer ur vår släktförening i Armémuseets så kallade marketenteri.

Vi skulle få fylla på våra kunskaper om Sveriges stormaktstid. Gunilla gav oss först en fyllig och nyttig information om denna tid i vår historia och anknöt till Schildtar, som levde under denna tid. Därefter deltog vi i museets guidade visning om tiden från 1600-talets början fram till Karl XII:s död. Vår professionella guide lotsade oss därefter genom salarna. Museets illusoriska scener från dåtida vardagsliv till arméläger och framryckande ryttare med sabel i högsta hugg gav oss tydliga ögonblicksbilder från denna tid. Utomhus rådde rena Lützendimman vilket gjorde att vi i tankarna kunde förflytta oss bakåt i historien och känna beundran över hur dessa stridande förfäder hade kunnat hårda ut.

I lätt regn förflyttade vi oss sedan till Café Tideman något kvarter från Armémuseet. Där kunde var och en beställa efter eget önskemål och vi fick en trevlig samvaro i en egen del av lokalen. Eftermiddagen

avslutades i Sebastian Schildts nya galleri nere på Strandvägen 5. Vi hann slinka in på hans vernissage där han visade sin senaste smyckekollektion kallad Tassels – tofsar av olika material och färg. Imponerande med detta nyskapande samtidigt som hela verksamheten fått flytta på grund av ombyggnad av Östermalmshallen.

På nästa sida kan ni läsa Gunilla Schildts introduktion till visningen på Armémuseum.

Schildtar i stormaktstidens krig

Vi är nu på Armémuseum, helt rätt eftersom vi tillhör en gammal krigaradelssläkt. Krigare är ett av historiens vanligaste manliga yrken och i vår släkt mycket vanligt. Jag kommer här att berätta om några Schildtar i stormaktstidens krig.

Stormaktstiden

Stormaktstiden brukar räknas från 1610 till 1721, från Gustaf II Adolf till Karl XII. För Sveriges del är detta en tid av ständiga krig och en tid då det avlägsna Sverige blev känt i Europa och därmed en del av Europa.

Maktspel runt Östersjön

De flesta av Sveriges krig har rört Östersjön och tillgången till handelsvägar, hamnar och tullinkomster. Länderna runt Östersjön har haft samma intressen och därför har vi ofta legat i krig med Ryssland, Danmark och Polen. I centrum för Östersjöstaternas intresse var Baltikum, som under 1600-talet bestod av Estland, Livland och Kurland. De baltiska områdena har endast under korta perioder varit självständiga och i olika delar erövrats av Ryssland, Danmark och Sverige. Under senmedeltiden utövade Tyska orden stort inflytande i Baltikum och när orden försvagades övertogs Balticum av grannländerna. Efter krig med Ryssland blev Estland svenskt 1617, den mäktiga staden Riga intogs 1621 och 1627 övertog Sverige hela Livland från Polen. Vid denna tid hade den svenske kungen en långvarig tvist med den polske kungen Sigismund, som ansåg sig ha arvsrätt till den svenska tronen efter sin far Johan III. Sedan Sverige i början av 1600-talet avslutat krig mot Danmark och Ryssland förde den polska tvisten Sverige närmare det stora kriget på kontinenten, som inletts 1618.

Det 30-åriga kriget, inte bara ett religionskrig

Inledningsvis fördes detta stora krig mellan den katolska ligan med huset Habsburg i spetsen mot ett antal protestantiska länder. Kriget utvecklades med åren till att omfatta även andra tvister och flera tyska furstendömen drogs in i kriget med eller mot sin vilja. Märkligt nog kom det katolska Frankrike att ge stöd till den protestantiska sidan. Detta för att vidmakthålla den viktiga maktbalansen i Europa. För Sveriges del pågick kriget mellan 1630 och 1648. Efter Gustaf II Adolfs död 1632 leddes kriget av svenska fältherrar på förmyndarregeringens uppdrag och under Axel Oxenstiernas ledning. Efter drottning Kristinas tronavsägelse 1654 övertogs befälet för den svenska krigsmakten av den nye kungen Karl X Gustaf, som var en skicklig och framgångsrik härförare.

Den Westfaliska freden 1648

När fred till sist kunde slutas efter segdragna förhandlingar med alla parter fick Sverige nya landområden i norra Tyskland, den s k Sjökanalen, och därmed också tillgång till värdefulla flodmynningar. Flera krig följde under 1600-talet, främst mot vår gamla arvförande Danmark, som i omgångar gav oss Gotland, Ösel, Skåne, Blekinge, Halland samt Jämtland och Härjedalen. Stormaktstidens slut markeras av Karl XII:s olyckliga krig österut, som småningom medförde förlusten av de åtråvärda baltiska provinserna och inte att förglömma: många årtionden av nöd och fattigdom för landet och för folken i Sverige och Finland.

I alla stormaktstidens krig deltog Schildtar

Men så mycket kunskap om var och hur har vi bara om några få. Främst då Jurgen Schildt, född 1603, son till generalmajoren Barthold Schildt. Om Jurgen vet vi en hel del, bland annat att han som ung löjtnant i Åke Totts regemente deltog i det framgångsrika slaget vid Breitenfeld år 1631, att han vid två

tillfällena blev tillfångatagna, men utlöst – bevis på att han ansågs värdefull. År 1640 begärde han som fältöverste att få avsluta sin krigstjänst samt att få bosätta sig i Sverige. Vid 38 års ålder och oskadd gifte han sig 1641 med Anna Kruus, blev ägare till hennes gård Årby och fick sitt adelskap bekräftat genom introduktion till det svenska Riddarhuset. För inestående sold hade han redan på 1630-talet köpt två egendomar i Småland, Kulltorp och Syserum.

Hans söner Georg och Adam var båda officerare. Georg var löjtnant vid Grubbenhielms regemente i Skåne och dessutom domare i Livland. Adam antogs vid 17 års ålder som fänrik vid Upplands regemente och tillhörde senare Smålands Kavalleri. Sannolikt deltog båda i något av kriget, men uppgifter saknas om var och när. Vi vet dock att de drabbades hårt genom förlusten av flera av sina söner.

Georg hade två söner, Barthold Otto och Henrik Adam, och båda stupade under Karl XII:s fälttåg i Sachsen 1706 och 1704. Som en följd av detta kunde stamgodset Årby inte behållas i familjen. Adams son Axel Christian stupade som 19-åring i Grubin i Polen 1701. Hans bror Anders Johan blev tillsammans med omkring 15 000 andra i Karl XII:s slagna armé tillfångatagna efter Poltava 1709 och bortförda till fångenskap i Sibirien.

De fick inte återvända förrän efter freden i Nystad 1721, då de fick ta sig hem på egen hand. Bland de tillfångatagna uppgavs 953 vara officerare, 1 600 hustrur, pigor och barn, 935 icke stridande, som präster skrivare, fältskärer och musiker – övriga får antas vara meniga soldater. Anders Johan är en person med ett gripande levnadsöde. Han mötte sin hustru Elisabeth, dotter till en fältpräst i fångenskapen, där hon födde tre av deras fyra barn. Under Anders Johans bortåt 20 år långa bortovaro fick hans hemmavarande på Syserum tillvarata hans intressen. Man kan undra hur de kunde få underrättelser från varandra under denna långa tid.

Även Adams yngre söner Georg Gustaf och Carl Ludvig var officerare och torde ha varit i elden. Adams måg Per Gabriel Stålhammar, gift med Eva Elisabeth, blev även han fånge vid Perevolotjna och återkom först 1722. Om Gustaf, född i Riga 1645/55 som sägs vara stamfar till vår egen släktgren, vet vi inte mycket, dock att han med löjtnants grad deltagit i Karl XI:s krig. Flera Schildtar tillhörande andra släktgrenar har som officerare deltagit i de svenska kriget.

Även kvinnorna berördes av stormaktstidens krig

som ensamma hemma med ansvar för barn, hushåll och gårdar eller som änkor, ofta med knapp försörjning. Ett exempel är Catharina Jurgensdotter Schildt född 1642 på Årby, gift som 17-åring med Wilhelm Mauritz von Post. Hon blev mor till tio barn och änka när maken som överste vid Bohusläns regemente avled av sina sår från slaget vid Landskrona 1677. Detta var under Karl XI:s skånska krig, då även hennes sväger, Magnus Stråle av Sjöared, gift med Elisabet Jurgensdotter, deltog. Han återkom från kriget oskadd.

Så vitt vi vet var det ingen av de Schildtska hustrurna som följde sina män ut i fält, något som ofta förekom bland högre officerare. De kunde ordna fullständiga hem i fält för sig och sina hustrur och barn. Man var angelägen om att barn föddes så att släkten kunde fortleva. Även soldater kunde ha med sina hustrur under fälttågen, många av dem gjorde tjänst som marketenterskor eller bagerskor och gjorde sig liksom barnen på olika sätt nyttiga.

Krig med legosoldater

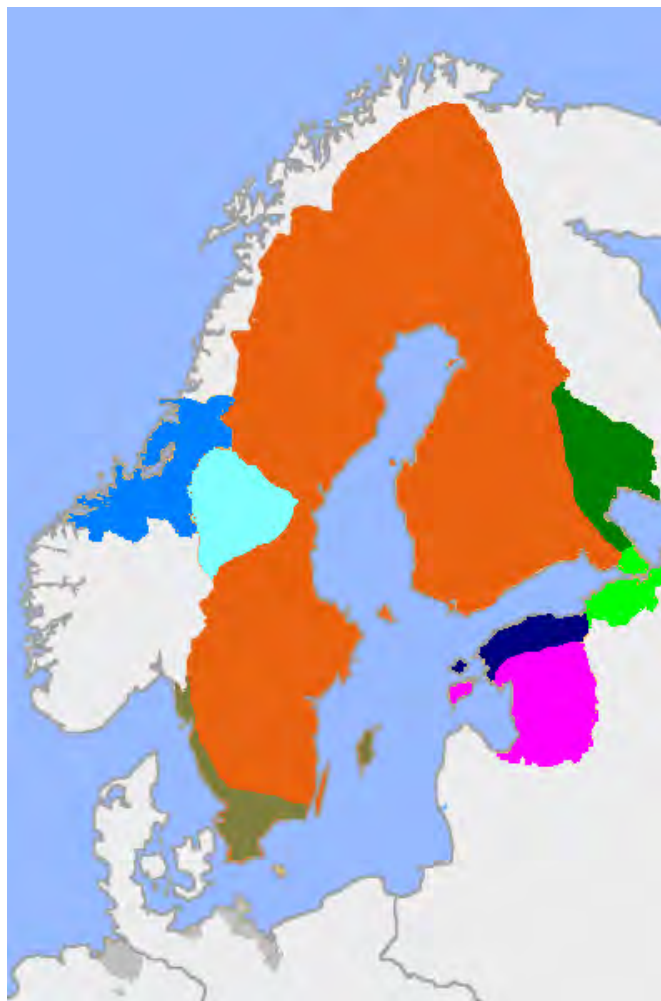
Sveriges krig på kontinenten fördes i huvudsak med legotrupper och många officerare kunde berika sig med pengar och krigsbyten, något som då ansågs vara helt legalt. Kriget skulle föda sig själv och innebar att de områden där kriget drog fram plundrades på i stort sett allt. Det var inte bara soldater som skulle ha mat och logi, även hästar skulle ha stall, foder och vatten, seltyg, vagnar och vapen hållas i skick.

Det var också inkomsterna som legosoldat i det 30-åriga kriget som gav Jurgen Schildt möjligheten att förvärva de småländska godsena och gårdar i Finland och Sverige. Soldaten bidrog också till att han kunde introduceras på det svenska Riddarhuset, vilket i sin tur gav värdefulla privilegier för honom och hans efterkommande. Sannolikt var det också pengar från kriget som bekostade bygget av Årby slott och den i Uppsala tillverkade predikstolen, som han år 1648 skänkte till Rasbokils kyrka – detta som ett tack till Gud för att han kommit hem från kriget med livet i behåll.

Lika ekonomiska lönsamma blev inte kriget för soldater och officerare sedan Karl XI på 1680-talet införde det så kallade indelningsverket. Detta system gav Sverige en stående krigsmakt i fredstid och innebar i korthet att soldater och officerare fick hus att bo och jord att bruka, men också skyldighet att inställa sig till krigsmakten när de inkallades. Indelningsverket upphörde inte förrän 1901.

Det mest bestående från stormaktstidens krig

får sägas vara den kulturella påverkan som kriget på kontinenten medförde och som spreds vidare i Sverige med de från kriget hemkomna. Under de många år då hären befann sig utomlands kom otaliga svenskar i kontakt med livet i andra länder och fick lära sig nya seder. Man fick se hur folk åt, bodde och klädde sig och kunde ta med sig erfarenheter och nya synsätt tillbaka till ett Sverige, som dittills levat isolerat och i många avseenden efter medeltida mönster.

Sverige när det var som störst, efter freden i Roskilde 1658. Det orange området är Sverige före 1561. Med andra färger tecknas erövrade provinser. (Wikipedia)

Diverse av intresse

Ny filmfond till Malik Bendjellouls minne

Regissören Malik Bendjelloul, son till Veronica Schildt och Hacéne Bendjelloul, vann en Oscar för sin film *Searching for Sugarman*. I maj 2014 valde han att ta sitt liv. Nu har familjen grundat en stiftelse och en minnesfond för att hjälpa dokumentärfilmare.

Fonden ska dela ut stipendier till filmprojekt i Malik Bendjellouls anda, där kreativitet, gör-det-självmenalitet och det goda berättande premieras. Ordförande för stiftelsen blir dokumentärfilmaren och producenten Malcolm Dixelius. I styrelsen sitter flerfaldigt Oscarsbelönade producenten Simon Chinn och John Battsek som båda arbetade tillsammans med Malik Bendjelloul, producenterna Simone Baumann och Stina Gardell, Kerstin Brunnberg, tidigare vd för Sveriges radio samt den svenske konsuln i New York Leif Pagrotsky. Den 14 september 2016, på Maliks födelsedag, kommer de första stipendierna att delas ut.

Annalisa Ericsons stipendiefond

År 2005 instiftade Annalisa Ericson-Schildt en stipendiestiftelse i sitt eget namn – Annalisa Ericsons Stiftelse. Efter över 80 år på scen och framför kameran var hennes önskan att med ett årligt stipendium premiera unga skådespelerskor i hennes anda och efterföljd.

I Stiftelsens stadgar står: ”Stiftelsens ändamål ska vara att dela ut ett stipendium till en ung begåvad kvinnlig skådespelerskas vidareutbildning och konstnärliga utveckling, som förutom förtjänstfull skådespelarinsats även visat särskilda talanger för dans och sång.”

Stipendiet kan inte sökas utan styrelsen beslutar om stipendiat. Styrelsen utgörs av skådespelarna Peter Schildt, Johan Schildt, Lena Söderblom, Christopher Wollter, och banktjänstemannen Lennart Ossmark.

Det värdsamma memorialet

För första gången har vårt Riddarhus sänt ut denna redovisning av sin verksamhet till medlemmarna, även till kvinnorna. Det uppskattas och är ett bevis för att de ansvariga vill visa öppenhet trots de rigida reglerna. Som vi vet har varje ätt rätten att vid adelsmötet representeras av en man och för ätten Schildt deltar Johannes Schildt i vår huvudman Roger Schildts ställe. Det avslutande mötet hålls i början av juni.

Höstmingel

En återkommande aktivitet i föreningen är ju vårt höstmingel, som ägde rum den 24 november på stamstället Mornington hotel i Stockholm. Bland de tio medlemmar som kom denna gång uppstod nya möten som ledde till nya Facebookvänner, och som alltid var det trevlig samvaro över flera generationer.

Personnotiser

Den 26 mars detta år avled Carl Adam Schildt. Han var född 1946, son till Maud och Gunnar Schildt och bror till Lena Schildt. Carl Adam var under en kortare period ordförande i vår släktförening. Han kommer att vila i familjegrav i Skövde.

Anna Mathilde Schildt och Andreas Holewa fick den 6 oktober 2015 sonen Otis.

Sommarhälsningen från den Schildtska släktföreningens styrelse är denna gång hämtad ur Lars Wivallius ”Klagevisa över denna torra och kalla vår”

Giv Glädje och Tröst, lät lärkan ej dö,

Lät leva Sommarens Svala.

Hugsvala vart Bröst på Sveriges Ö,

Som nu mån sorgeligt tala.

Giv Sommar, giv Blommor,

Giv gott grönt Hö,

Lät Göken ropa och gala.

Styrelsen

Ordförande	Annika Schildt
Vice ordförande	Ulrika Kjerrulf
Sekreterare	Christina Zachrisson-Schildt,
Skattmästare	Johan Schildt
Ledamot	Johannes Schildt
Ledamot	Sara Herring

Redaktör Ulrika Kjerrulf

Layout: Johan Schildt

Föreningen SLÄKTEN SCHILDT i Sverige

www.schildt.me
info@schildt.me